

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
สารบัญภาพประกอบ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย	6
วัตถุประสงค์การวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ(ฉบับที่ 3)พ.ศ. 2553	12
แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง(พ.ศ. 2552-2559)	13
การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง(พ.ศ.2552 -2561)	16
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	17
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	20
แนวคิดพื้นฐานของทักษะชีวิต	30
แนวความคิดตามหลักสัปปุริสธรรม 7	45

หัวข้อเรื่อง	หน้า
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	47
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	54
การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	59
การจัดการความรู้	65
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	69
ความรู้เกี่ยวกับศาลหลักเมือง	77
บริบทโรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม	85
วิสัยทัศน์	86
พันธกิจ	86
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	88
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	88
งานวิจัยในประเทศ	88
งานวิจัยต่างประเทศ	90
กรอบแนวคิดในการวิจัย	94
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	95
ระเบียบวิธีวิจัย	95
ขอบเขตการวิจัย	96
กลุ่มเป้าหมาย	96
ผู้มีส่วนในการจัดการศึกษาในชุมชนวัฒนธรรม	97
กรอบเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย	98
ระยะเวลาการวิจัย	98
สถานที่ในการดำเนินการวิจัย	98
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	99
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	99
การเก็บรวบรวมข้อมูล	107
แผนการวิจัย	111

หัวเรื่อง	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	112
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	114
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	116
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	116
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความ ต้องการในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บริบท ของแหล่งเรียนรู้และศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อและเชื่อมโยงกับศาลหลักเมืองมหาสารคาม	117
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหา และสภาพบริบทของโรงเรียนหลักเมือง มหาสารคาม	117
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาทักษะชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	123
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องศาลหลักเมืองมหาสารคาม	127
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและเชื่อมโยงกับศาลหลักเมืองมหาสารคาม	134
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ใน การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุมชุมวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม	141
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาทักษะ ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุมชุมวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรม การเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม	141
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุมชุมวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมือง มหาสารคาม	147

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ชุมชนวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมือง มหาสารคาม	174
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการ พัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุมชนวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมือง มหาสารคาม	190
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดเวทียืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล	192
ผลที่เกิดจากการใช้กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ชุมชนวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม...	196
ข้อค้นพบ	198
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ	200
สรุปผลการวิจัย	200
อภิปรายผล	206
ข้อเสนอแนะ	212
บรรณานุกรม	213
บุคคลนุกรม	221
ภาคผนวก	223
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์	224
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	236
ภาคผนวก ค ตารางแสดงผลการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม	256
ภาคผนวก ง ตัวอย่าง แผนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมือง มหาสารคาม	260
ประวัติผู้วิจัย	264

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงองค์ประกอบทักษะชีวิตในรูปแบบของกรมสุขภาพจิต	33
2 แสดงข้อมูลนักเรียน โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม ปีการศึกษา 2554	87
3 แสดงข้อมูลข้าราชการครูจำแนกตามวุฒิการศึกษา โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม ปีการศึกษา 2554	87
4 แสดงปฏิทินการปฏิบัติงานการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม	109
5 แผนการวิจัย การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านกิจกรรม การเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม	111
6 แสดงการสำรวจข้อมูลทั่วไปในการศึกษาระดับความต้องการในการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	124
7 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	125
8 แสดงลักษณะความเชื่อเกี่ยวกับการบอกกล่าวเจ้าพ่อหลักเมืองมหาสารคาม	133
9 แสดงข้อมูลแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนรอบ โรงเรียนหลักเมือง มหาสารคาม	137
10 แผนปฏิบัติการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ชุมชนวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม	145
11 ปฏิทินการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุมชนวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม	146
12 แสดงผลการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียน ชุมชนวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม ทั้ง 3 ฐาน การเรียนรู้	175

13	แสดงผลการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุมชุม วัฒนธรรม จำนวน 20 คน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุมชุมวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ ศาลหลักเมืองมหาสารคาม	177
14	แสดงผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม แบบ 5ส	180
15	แสดงผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมใน การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ ศาลหลักเมืองมหาสารคาม	191
16	สรุปแบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของแบบ สำรวจความต้องการในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุมชุมวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม	254
17	แสดงสรุปผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม ฐานการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง เล่าขานตำนานเมืองมหาสารคาม ทั้ง 2 กิจกรรม	261
18	แสดงสรุปผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม ฐานการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง สืบสานประเพณีบูชาเจ้าพ่อหลักเมืองมหาสารคาม ทั้ง 3 กิจกรรม	262
19	แสดงสรุปผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม ฐานการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เสริมสร้างพลังปัญญา ทั้ง 2 กิจกรรม	263

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 แสดงแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	48
2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	94
3 แสดงอาณาเขตของอำเภอในจังหวัดมหาสารคาม	138
4 แสดงอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	139
5 แสดงแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น บริเวณรอบโรงเรียนหลักเมือง มหาสารคาม ตำบล ตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	140
6 แสดงการบูรณาการ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรม สัจปริสธรรม 7 และ จุดเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	143
7 แสดงถึงพัฒนาการของทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่าน กิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม	176
8 แสดงการเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม	178
9 แสดงกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่าน กิจกรรมการเรียนรู้ศาลหลักเมืองมหาสารคาม แบบ 5ข-5ส-3ฐ-7ก	188

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบที่	หน้า
1 แสดงบริบทโรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม	118
2 แสดงการประชุมเสวนากลุ่มเพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ..	119
3 แสดงถึงความเชื่อของชาวมหาสารคามเกี่ยวกับศาลหลักเมืองมหาสารคาม	129
4 แสดงการประชุมเสวนากลุ่มเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนา ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุมชนวัฒนธรรม	142
5 แสดงกิจกรรมการกราบไหว้บูชา ขออนุญาตใช้ศาลหลักเมืองเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุมชนวัฒนธรรม	147
6 แสดงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และผลงานนักเรียนเกี่ยวกับความเชื่อและ ความศรัทธาของชาวมหาสารคาม	149
7 แสดงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และผลงานนักเรียนเกี่ยวกับประวัติการตั้งศาล หลักเมืองมหาสารคาม	152
8 แสดงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และผลงานนักเรียนเกี่ยวกับประวัติการตั้งศาล หลักเมืองมหาสารคาม จากแหล่งเรียนรู้	155
9 แสดงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และผลงานนักเรียนเกี่ยวกับพิธีกรรมและ เครื่องบูชาเจ้าพ่อหลักเมือง	158
10 แสดงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และผลงานนักเรียนในการประดิษฐ์บายศรี ปากชาม	162
10 แสดงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และผลงานนักเรียนในการรำถวายเจ้าพ่อ หลักเมือง	166
12 แสดงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และผลงานในกิจกรรม โครงงานสร้างสรรค์	170
13 แสดงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และผลงานนักเรียนการจัดพิธีบูชาเจ้าพ่อ หลักเมืองกับชุมชน	172

ภาพประกอบที่	หน้า
14 แสดงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และผลงานนักเรียนในการจัดพิธีบูชา เจ้าพ่อหลักเมือง	173
15 แสดงการจัดเวทีขึ้นชั้นข้อมูล	193

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY